

Svetlana Živanović

Proza 2016

SENKE

Pre nego što sam zaspala razgovarala sam sa svojim željama. Svađale su se i nadvikivale, glava me od njih zbolela. I dok mi je bol mozak cepao, bezobraznica se osili pa stade da me ubeđuje da lek protiv glavobolje popijem. Protivnica njena, ona što za bilo kakve tablete neće da čuje, pozva me da kroz prozor glavu pomolim, pesmu slavuja da čujem. Ne htedoh nijednu da poslušam. A one druge, čija svađa je sada već na sevanje ukrštenih mačeva ličila, potrčase da se na jednu od dve suprotstavljene strane stave. Nastade tad hor piskavih i nerazumljivih glasova koji kožu s mog umornog tela odvojiše. Da je bar u komadu ostaviše, nego je u param parčad iseckaše. Razleteše se komadi širom sveta, pa otuda svaki mi svoju muku u svest sipaše. U vatrama goreći vriscima su mi kosti lomili, u mulju daveći se krv su mi u led pretvorili. Baciše me u san koji od njih ništa bolji bio nije. I vatre i leda, zmija i aždaja raznih, svakakvih čudovišta što prema meni keziše krvave zube. Rasparčavaše me i nosiše, u mraku straha držaše me sve dok telefon me iz noći ne istrže.

Da pružim ruku, rekoh, koliko je sati da pogledam. Da znoj sa sebe sperem, izmučeno lice puderom da sakrijem, pojaseve oko sebe da stegnem, štikle da navučem, pa otrčim, posao čeka. Reklamnu novu, valjalo bi uraditi. I ne bi mi žao, što ću ljude lagati, jer ne stvaram im ja najboljeg prijatelja koji će im uvek istinu govoriti. Novi preparat za skidanje kilograma treba prodati, pa šta ako im kažem da

moгу celu tortu pojesti i iz udobne fotelje se ne pomeriti a da će se telo samo uz tabletu dnevno u atletsko izvajati. Može biti i dobro što ja tako dobro lažem, jer možda će napokon tupoglavi svet da razmišlja naučiti. Navukla sam ih već bila i poverova mi taj tužni, neuki svet, da može bez rada zaraditi. Prodade agencija tad na milione letaka sa uputstvima. Rekoh vam već da htedoh u sat da pogledam, ali ni ruku, ni glavu, ni oči moje pronicljive ne mogadoh da pomerim. Ni mojih lepих lokni, ni bujnih grudi, ni vitkog struka ne bi. Samo je senka od mene ostala. Kad me nije videla, toliko se jadona rasplakala da sva moja veština ubeđivanja nije pomogla i da je na kraju sama sebe utešila. A sve je mučena kroz jecaje govorila koliko je srećna bila dok je mene pratila. Sećala se susreta s jednim pesnikom u kojeg sam ja bila mnogo zaljubljena i o kojem sam takve lepote razmaštavala da sam od njega religiju stvorila. Sećala se kako je moja duša pevala dok sam preko trave bosa trčala. Sećala se kako sam kapiju preskakala i na trešnju se pela, kako sam s vrha drugare dozivala i najlepše polodove na njih bacala. Sećala sa kako mi je srce od sreće zaigralo kad su moje ruže procvetale, s kakvom nežnošću sam im listove dodirivala. Tešila se mislima o keru koji me je godinama u stopu pratio. Sećala se sreće koju sam sa staricama, što venčice od đurđvka prodaju, delila. Setila se blaženstva kad me je majka čije sam dete iz požara izvukla zagrlila.

Kad napolje izadosmo ni jednog čoveka ne primetismo, samo su senke po zidovima i ulicama klizile. Toliko su jedna na drugu ličile da nismo čak ni vlasnika reklamne agencije prepoznale. A on, kad zaključi da su od svih nas samo senke ostale i da svi želimo svoja tela da vratimo, reče da postoji šansa da zajedničku želju ostvarimo. Ispriča nam da mu se jutros krojač sudbine obratio i jasna uputstva dao. Mi senke treba da se dogovorimo kakav život na ovom svetu hoćemo. Krojač sudbine će sutra doći i ispuniti nam želju. Silno smo se obradovale kad uputstva čusmo. Dogovorićemo se, to je bar lako, rekosmo uglas. Neko vreme srećne poskakivasmo i jedna drugu ohrabrivasmо. Još je bilo do podneva kad počesmo o problemu da govorimo. Nastade tada pometnja. Gospođica iz personalnog prva se suprostavi mom predlogu da od krojača zahtevamo slobodu. Lepo sam objasnila koliko će biti lepo kad svaki čovek sam bude odlučivao gde i s kim će živeti, s koliko novca, kojim poslom će se baviti... Sloboda duha, sloboda tela, sloboda svuda, sloboda u svakom trenutku. Sve sam ja to slikovito opisala. A ona, gospođica iz personalnog, kaže da može biti slobodan samo čovek koji ne voli nikog. Dobro, rekla sam tad, reci ti šta krojaču da kažemo. Predložila je da svet na dva dela podelimo, pa u jednom delu da žive dobri, a u drugom loši ljudi. Složili smo se, nije joj loša ideja, a onda se opet posvađasmo, jer svi su mislili da su dobri. Neka senka, ne sećam se čija je, reče da bi bilo mudro da svet podelimo na srećne i

nesrećne, ali i tu smo se posvađale. Bilo je predloga, portir je čini mi se predložio, da za svakog čoveka razmerimo jednaku površinu tla na kojem može nezavisno od drugih ljudi živeti. Nije nam se dopalo. Da vratimo vreme za sto, za hiljadu godina, pa da se s ovom pameću i iskustvom u to doba preselimo, predložila je šefica odeljenja za odnose s javnošću. Meni se njen predlog dopao, ali mnoge se usprotiviše govoreći da nije pametno kroz sve istorijske užase ponovo prolaziti i da na taj način ponižavamo sve dobre ljude koji su svoj život potrošili da bi nama, budućim generacijama, bivstvovanje na Zemlji olakšali. Svađale smo se do kasno u noć kao da smo ljudi. Nismo se dogovorili.

Sa strepnjom čekali smo zoru. Stigao je krojač sudbine. Tužne senke malih ljudi, rekao je dok nas je skupljao u balon od sapunice, lutajte i tražite svoja tela, a kad ih nađete opet budete ljudi, mali, tužni, glupi, šačica peska u Svemiru. Bacio nas je, mi smo se rasule. Tražimo se.

SUPROTNE STRANE MESECA

Rekla si:

- Ako neko za ovo sazna, ubiću te!

Ćutanjem sam voleo sebe. Voleo sam kukavicu šćućurenu u tami svoje duše. Voleo sam Gavrila Principa što se godinama u mojim venama junačio. A kad god se do te mere uznemirio da mi je od njega čitavo telo poskakivalo i čvrsto odlučio da iskoči iz moje kože kukavica bi mu konopcima ruke i noge vezala i uzvike junačke nekakvim smolastim smesama prigušila, te ga pustila da kao tromb luta. Tako vezan on jepljuvao. Isprva su mu samo bale niz bradu curile, a posle, pošto se smola razredi, pljuvačkom je kao kamenjem gađao. Pljuvao je kukavicu, pljuvao je stražare koji su pred komorama mog srca budno na njega motrili. Pljuvao je svakog čoveka koji mi u misli svrati, pljuvao ljude što su kraj mene prolazili. Pljuvao je dobro i zlo moje, osvetu, razum i stid moj. Ne mogavši da se usaglase čija vrlina je veća vernost i odanost pljuvale su se međusobno. Naslušao se Gavrilo laži, i mojih i tuđih. A kad konopci popuste, moj Gavrilo opet – udri! Sad na kukavicu. Od nje većeg neprijatelja nema. Satera je u ćošak, a ona drhti, sve jecka, izvinjava se, obećava – napustiće moje izmučeno telo. Dozvoliće mi da govorim. Dozvoliće mi da kažem svetu istinu. Sve ona tako Gavrilu obećava. On, dečak, poveruje. I ponada se da ću ja napokon usta smelo otvoriti. Ja govorim, ali o tebi Lidija - samo ono što smem. Kad Gavrila strpljenje napusti, on ponovo – na krv, na nož, pucaj, udri, seci kožu čoveka koji je sluga kukavice i njenih ulizica. Viče on, mira mi ne daje, psuje, oštricom vrti kao da šrafove u moj mozak zavija, iz sna me sopstveni vrisci bude. U mračnoj postelji obraduju me kapljice znoja što kroz kožu izbijaju, pomislim – to je moj krvavi Gavrilo. Ujutru će čaršavi u crveno biti obojeni. Uspeo je da kroz ranu iskoči, otići će nekom drugom čoveku kad već mene junaštvu naučio nije. Kukavica će zaspati, i iz sećanja ću te Lidija izbrisati. Bez kukavice i Gavrila neće biti nijedne čarke koja bi me na tebe podsetila. U san poverujem. Gavrilo odlazi – vidim.

Tuga bi me neko vreme osvojila, na Gavrilu i kukavicu bio sam navikao. Ustao bih iz kreveta i govorio sebi:

- Oslobodio si se hrabrosti, primirje će potrajati, bezbrižno ćeš Andro živeti.

I opet krenem, kao srećan čovek. Trčim na posao, od mene boljeg radnika nema, sa skele skačem kao krila da imam, cigle slažem kao dečije kockice da su, a kuće rastu, krovovima zelena polja zastirem, a domaćini novčanike predamnom otvaraju, ne štede, duplo mi od pogođenog plaćaju, žene mi košulje daruju. Domu se vraćam, pune kese slatkiša deci nosim, dinara ne žalim, ženi svojoj lepoj sve novce u nedra stavljam.

- Potroši sve! – govorim joj, - lepog donjeg veša kupi. Obuci svileni, novo, kad kod ljubavnika ideš. Ne dao bog da te u dronjama vidi. Šta će čovek o menipomisliti?

Ona, lepotica moja, kao mačka prede i laže. Govori mi da ljubavnika nema. A znam da ima. Odakle bi joj taj osmeh sijao, odakle bi ta snaga izbijala, kome bi kao srna poskakivala ako nije do ušiju u njega zaljubljena (kao što je odavno u mene bila).

I onda Lidija, tvoju dečicu sretnem.

- Koliko bi se samo majci obradovali, - šapuće dobrota moja, - kako bi samo njihove očiće zacaklile kada bi majku videli.

Čvrsto odlučim i kažem sebi:

- Sad ćeš otići do njenog muža i čoveka slagati. Reći ćeš mu da je Lidija živa. Reći ćeš da si je uropstvu držao i da si je svakog dana tukao. Da je ona jedna svakog dana gorke suze lila, čeznula za svojim domom, dečici svojoj uspavanke pevušila, da je bol svojih roditelja svakog dana oplakivala, da je svog muža u pomoć dozivala.

I krenem prašnjavim stazama. Čini mi se poleteću od radosti. I šapuće dobrota moja:

- Nastavi Andro, koraci su ti laki, nastavi putem, eno njene kuće. Eno kuće i njenih roditelja. Još su u crnini. Očevo lice seda brada je progutala, deca na ulici od njega beže, matorim čudovištem ga nazivaju. Majka je, eno, na tuđem grobu, za svojom ćerkom kuka. Barjak crni još se pod strehom vije. Kako će stara majka Lidiji svojoj obraze izljubiti. Kako će stari otac ćerku zagrliti. Kako će muž napaćenu ženuna krilo staviti, vrat joj izmasirati, i ruke mučenice celivati. Dečica

će majku zapitkivati i oko nje skakutati, a otac će ih utišavati – da se majka odmori. Do bračnog kreveta će je odneti, lagano ljuškati i kosu milovati. Kako će samo psi radosni zemlju kopati i ograde preskakati kad miris Lidije nanjuše. A čavke? Koliko će samo one kreštati i vesti prenositi. Kakve će samo priče narodu istandrljati.

Koračam tako dok moja dobrota treperi, zamišljam koliko će radosti tvoj povratak izazvati. Samo mi je nekoliko sekundi falilo da se na dobrotu naviknem. Al nedade đavo! Zlo se u meni javi. Kaže mi tada, na korak od tvoje kuće:

- Ti glupi stvore! Prokleti Andro! Zar ćeš ti nešto od slavlja u Lidijinom domu videti? Zar će te ona u životu ostaviti? Zar ćeš nečiju zahvalnost osetiti?

I govori moje zlo, više i reži. Kida mi dobrotu, gazi je, duboke stope u nju utiskuje. A moj Gavriilo, osilio se sada, pa iako zlo prezire, napred me tera:

- Govori istinu, ljudska gnjido! – sve tako iz mene više. A kukavica njega u jezik kljuca, pa kao miš cvili:

- Umukni, bedo! Zar čovek zbog istine da strada?

- Ubi Lidiju, prokleti Andro! Ubi gaduru, spasi sebe! – moje zlo ko zmija sikće.

- Ubij ih sve, - osveta moja zlo podržava, - ubij i oca i majku njenu, ubij joj muža i decu njenu, ubij Lidiju, spasi sebe. Pakao ti svakako sledi. Za tebe još malo vremena ima. Zar pet godina da im oprostiš? Zar pet godina Lidiji da pokloniš i njenim kopilčićima, Andro? Zar njenom tupavom mužu da oprostiš što ženu da čuva nije znao? Zar starcima, korak od groba, da oprostiš? Osveti se svima, moj glupi Andro!

Trčim u šumu i vrištim tada. Odzvanjaju jauci, planina ječi. A dobrota moja tiho plače. Zagrlim stablo, grizem mu koru da usta svoja nečim napunim. Grizem koru, a tebe Lidija na komade kidam. Kao vuk ovcu zubima bih te zaklao i krvi tvoje pogane slatko se napio.

- O Andro, ti ljudski stvore, - nekakav glasić čujem, - shvati već jednom, samo si čovek. Pogrešio si. Kaži: izvini. Za sve greške postoji opravdanje. Ne komplikuj nešto što je prosto.

- A šta će ljudi o meni reći? Kakav sam čovek? – pitam to tiho umilno čedo.

- Sve što bi inače o tebi rekli. Ispiraće svoje čemere na vrhu jezika sakrivene, a kad gorčinu sa tobom speru, postaćeš sladak, kao što si nekad bio. Ljudi su

mного mali. I Lidija je mala. Pobegla je jer drugačije nije znala. Morala je da se proglasi mrtvom, da tuđ leš u svoj grob stavi i prevari svet čiji je rob rođenjem postala.

- Pa šta da radim? – pitam glasić razuma svog.

- Koliko opcija imaš? - pita me on.

- Mogu da ubijem Lidiju. Mogu da kažem svetuda nije mrtva i da je sa nekim mutnim tipom pobegla, da su leš od grobara kupili i u mrtvački kovčeg stavili, porodici poslali... da sam Lidiju slučajno sreo, i od šoka zanemeeo... Mutni tip nju je već bio ostavio, valjda je drugu gusku za sebe nabavio. Da Lidija nije više onakva kakva je bila, ljupka žena spuštenog pogleda što zanoktice napuklim zubima gricka, već lepadama pod čijim štiklama pločnik odzvanja, a kosa poput lisičjeg repa blistavi sjaj niz leđa spušta i da joj lice osmejak pobeđnice oslikava. Zubi joj cakle ko ledena stena što je Titanik potopila. Glas joj ne zadrhta ni jednog trena dok je meni pretila. Kao da me je već nemog videla, mrtvog il živog, bi joj svejedno. Mogu da ćutim. Mogu da je još jednom vidim, zamolim i kažem... da je pitam... sa njom bih i ja... Mogu da se ubijem.

Nadvikivanje mojih, za tren, usnulih osobina krete ko lava iz utrobe zemaljske. Eksplozijama srama i stida, bitke i bega, Gavriilo i kukavica, dobro i zlo, osveta, razum i koliko ih još je... kidaše moje izmečeno telo, telo čoveka što stalno strepi, strepi od tebe zbog sebe i od sebe zbog tebe, Lidija.

Na kraju glasić razuma mog, već plaćan izusti poslednje reči:

- Ne boj se, ljudski stvore, donesi odluku, sledi je, i promeni, ako baš moraš... Kad već bezbroj opcija imaš, izbegni najgoru, sve ostale dobre će biti. Dok se tu lomiš i kidaš, život otiče...Ne znaš da živiš, ali da umreš – sigurno ćeš znati.

Ne znam ni sledećih nekoliko sekundi života svog, a kamoli čitav život što sledi, i to me plaši. Lako je reći: ne znaš da živiš. Dajte mi šemu po kojoj su moji putevi skrojani i znakovima obeleženi. Obavezno zaustavljanje! Ja ću stati. I kukavica biti. Prvenstvo prolaza! Gas ću nagaziti i Gavriilo će se mojom hrabrošću ponositi. Umor mi sada lenjost poklanja. Red je da zaspim... Sutra ću pismo završiti? Opet ne znam. Ali znam! Načulji uši, oči otvori, jer neću ponavljati. Stoga, zapamti!

I da te Lidijanizam sreo opet bih ovakav bio. Lomio bih se zbog drugih stvari. Pa bolje da me lome borbe osobnosti mojih, nego da ja lomim druge, jer šta ako sada repetiram (znaš šta mi je u ruci) i krenem redom... da se borim. Svoju kukavicu bih u nekom čoveku prepoznao, i junaka, zlo svoje i dobro prepoznao, a nisam siguran da ću imati milosti kao prema svojim voljenima. Sebičan sam... dugo već pišem o sebi. I ko je u mojoj priči najvažniji? Ja. Iskren sam. Ja sam iskren. Iskrenost je precenjena osobina. Moja i tvoja istina, Lidija, dve su suprotne strane Meseca. Ja sijam, a ti si crna.

Zašto si sve ovo pročitala? Zar ti nisi najsebičnija osoba na svetu, Lidija? Zašto troliš vreme čitajući moje jade. Znaš da te neću izdati i da ću uskoro doći.

Kraj, a još sam na početku...

VLAST

Pre mnogo vekova, tamo negde u današnjoj Šumadiji, postojalo je selo čije ime niko nije znao. A ime mu niko nije znao zato što ono nije ni imalo ime. Bilo je okruženo šumama i kroz njih neprijatelji nikada nisu prošli. Živelo se mirno i bezbrižno.

Od kad se prva porodica doselila u tu šumsku zabit, na svakih nekoliko godina birali su starešinu, a starešina je birao svoje pomoćnike. Starešina je morao da bude pametan, sposoban i pošten, a stanovnici su morali da ga slušaju. Izabrani starešina bi dobio najlepšu kuću, najplodniju zemlju, najlepše žene, najbolje konje i pravo da s vremena na vreme otputuje u neke daleke zemlje. Ljudi su bili zadovoljni, jer privilegija i odgovornost idu zajedno.

Vremenom se broj stanovnika povećao. Posao starešine postajao je sve naporniji. Sve češće i češće bi se našao neko da kritikuje i sabotira odluke i planove aktuelnog starešine. Neke starešine su se pre određenog roka povlačile i tražile da se izabere novi starešina. Živelo se mirno, ali s vremena na vreme ponestalo bi osnovnih životnih namirnica.

Sve više ljudi je želelo da vlada. Podelili su se po grupama. Svaka grupa imala je svoju ideju i svaka je izabrala svog vođu. Danima su se dogovarali kako da ubede stanovnike da baš za njih glasaju.

Kad je došao dan izbora vođe su ispričale svoje planove. Nadmudrivali su se i kitili obećanja sve dok čitavo selo, u mašti birača, nje zasijalo zlatnim sjajem. Nakon poduzetog glasanja i nadglasavanja stanovnici su izabrali starešinu. Nije vladao ni godinu dana kad žitelji zaključiše da nijedno obećanje nije ispunjeno.

- Da izaberemo drugog starešinu, - rekli su seljani. Vođe su jedva dočekale. Danima ptice nisu zapevale. Uplašile su se valjda od gromoglasnih obećanja. Izabran je novi starešina. Kad posle par meseci: pljas! Ništa od sjajnih obećanja nije ispunio. Sve teže se živelo.

- Hajde ponovo da biramo, - uzdahnuše seljani.

Počеше vođe da se nadvikuju. Birači su se smeškali i milovali travu pored sebe. Leškarili su dok su vođe govorile. Sve već uludo izrečena obećanja birači su saslušali. Čim je poslednji govornik završio svoju bajku, jedan od birača reče:

- Onaj kojeg danas izaberemo za starešinu neće smeti da se povuče s vlasti narednih pet godina.! A posle će morati da sedne na klupu za saslušanje. Svi zajedno ćemo razmotriti koje je obećanje ispunio, a koje nije. Ako zaključimo da su obećanja bila lažna, odvešćemo ga u šumu i vezati za drvo. Bar će gladni vuci mati nekakve vajde! Ako zaključimo da je starešina ispunio obećanja moći će da se povuče s vlasti ili da vlada još.

Čulo se samo nakašljavanje. Vođe su dugo ćutale. Birači su hteli da glasaju, dosta posla ih je čekalo kod kuće.

- Ne želimo da vladamo, - začu se najpre tiho, a zatim se glasovi vođa ujediniše te u horu otpevaše:

-Ne želimo da vladamo.

Samo se jedan vođa nije pridružio horu.pridružio. Oči birača bile su uprte u njega.

- Obećavam da će život teći manje više kao i što je do sada tekao. Kako ćete živeti zavisi od vas. Nećete umirati od gladi, ali nećete imati zlata kao turski sultan, nećete umreti od zime, ali nećete imati haljine kao sultanije, deca vam neće biti ni mnogo pametnija ni mnogo gluplja od vas, bićete zdravi onoliko koliko budete znali da čuvate zdravlje i moraćemo svi mnogo da učimo da bismo živeli, - ispričao je i postao vođa.

U selu zamre pohlepa za vlašću. Svako je radio svoj posao. Učili su i naučili da je život težak i kratak i da nema vremena za sebično grabljenje, za svađe i za laži. Probuditi se ujutru, veliki je uspeh. Pogledati sunčeve zrake što se preko postelje prelivaju lepota je sama po sebi. Čuti glas voljene osobe kako te doziva blaženstvo je koje nijedna vlast, nijedan sultan ni tovari zlata ne mogu zameniti.

Biografija: Svetlana Živanović rođena je u Topli 1972. godine. Osnovnu i neke druge škole završila je u rodnom mestu, u Kragujevcu i u Beogradu.

Objavila je romane: Čekam te, moja dugo; Sa ukusom trešanja; Dobre žene; Prodavačica ljubavi; Oplenačka magija. Pored romana piše kratke priče. Objavljuje u časopisima.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>